

**MISTRA
ENVIRONMENTAL
COMMUNICATION**

Dialogvägvisaren

**Ett verktyg för att bedöma förutsättningar för
dialog i postsanningssituationer**

Dialogvägvisaren

Ett verktyg för att bedömma förutsättningar för dialog i postsanningssituationer

Bakgrund och syfte

Hållbarhetsomställningen är omstridd: det finns olika uppfattningar om hur den ska gå till och vilket samhälle den ska leda fram till. Dialog mellan meningsmotståndare är en viktig förutsättning för att omställningen ska uppfattas som legitim både av dess förespråkare och kritiker.

I en dialog redogör deltagarna för sina perspektiv, lyssnar på varandra och är beredda att ta intryck av goda argument. Dialog kan antingen leda fram till samsyn eller förståelse och respekt för olika ståndpunkter. I dagens omställningsarbete försvåras dialoger av bristande förtroende för meningsmotståndare, polarisering och ökad konfliktnivå.

Dialogvägvisaren är ämnad att användas av dig som deltar i dialoger inom hållbarhetsomställningen. Syftet är att stödja din utveckling av förhållningssätt och kompetenser som stärker din förmåga att förstå dialogens möjligheter och begränsningar.

För att belysa de svårtolkade situationer som uppstår i konfliktfyllda tider använder vi postsanningsbegreppet. Detta begrepp betecknar

situationer där aktörer har olika sanningsanspråk och bristande förtroende för varandra. I sådana situationer finns problem med samhällets informations- och kommunikationsstrukturer som leder till att aktörer agerar på sätt som försvårar dialog.

Postsanningssituationer kan till exempel kännetecknas av att:

- fakta används selektivt för att underbygga förutfattade meningar;
- känslor uttrycks på destruktiva sätt;
- processer för kommunikation och beslutsfattande uppfattas vara illegitima;
- aktörer sprider vilseledande information;
- kommunikation mellan meningsmotståndare är destruktiv eller obefintlig.

Du kan antingen använda Dialogvägvisaren för att reflektera över situationer som du själv har varit med om eller så kan du använda verktyget för att reflektera över fiktiva berättelser som är baserade på intervjuer med dialogledare. Dessa berättelser kan du ta del av på [denna hemsida](#), där du kan ladda ned Dialogvägvisarens arbetsblad.

Steg 1: Beskriva

I det första steget analyserar ni situationen. Först diskuterar ni på övergripande nivå vad ni vet, sedan går ni vidare genom att analysera tre centrala dimensioner i postsanningssituationer: fakta, känslor och makt.

Vi uppmuntrar er att följa den väg som vägvisaren föreslår för analysen, men det är samtidigt värdefullt att ni rör er fram och tillbaka på vägen och därmed fördjupar er kunskap. Kom ihåg att dokumentera era diskussioner i [dialogvägvisarens arbetsblad](#).

A. Övergripande analys

1. Vilka är aktörerna?
2. Vilken dimension vill ni börja att analysera?

FAKTA

- Hur tar sig faktakonflikten uttryck?
- Hur kommer det sig att aktörerna inte är överens om fakta?

KÄNSLA

- Hur spelar känslor roll?
- Hur kommer det sig att känslor får den roll de får?

MAKT

- Hur spelar makt roll?
- På vilket sätt är maktrelationerna viktiga?

Steg 2: Nulägesbedömning

Efter att ha analyserat en eller flera av dimensionerna (fakta, känslor och makt) är det nu läge att sammanfatta er diskussion. Reflektera över hur de olika dimensionerna hänger ihop och påverkar varandra.

Steg 3: Förutsättningarna för dialog

Utifrån er förståelse av nuläget går ni nu över till att bedöma förutsättningarna för dialog.

Postsanningssituationer har en rad olika kännetecken som kan påverka förutsättningarna för dialog. Kryssa för de kännetecken som finns i situationen ni analyserat. Diskutera sedan hur de ikryssade kännetecknen tar sig uttryck. Därefter går ni över till att avgöra om er postsanningssituation är diabolisk eller dialogbar.

- Diaboliska situationer innebär en risk att dialogen, under nuvarande förutsättningar, kan göra mer skada än nytta.
- Dialogbara situationer innebär att förutsättningarna för dialog är förhållandevis goda.

Ni kan skriva ned era observationer och detaljer på arbetsbladet för verktyget.

Är situationen diabolisk eller dialogbar?

Diabolisk

Ni har kommit fram till att situationen är diabolisk. Detta innebär att situationen för närvarande inte lämpar sig för dialog. Nu kan ni ta reda på mer om situationen och identifiera vad ni kan göra för att försöka förändra den till att bli dialogbar.

- Vad är det som gör att situationen är diabolisk?
- Vad skulle behöva ändras för att situationen ska bli dialogbar?
- Vilka åtgärder behöver genomföras för att göra situationen dialogbar?

Dialogbar

Ni har kommit fram till att situationen är dialogbar. Ni kan nu börja att designa en dialogprocess med hjälp av frågorna nedan.

- Vad är syftet med dialogen?
- Vilka ska delta i dialogen?
- Hur ska dialogen möjliggöras?
- Var ska dialogen äga rum?
- Vilka dialogmetoder ska användas?